

La llegenda de la grua

Martí Domínguez

Johann Wolfgang Goethe, a *Experiència i ciència*, un breu assaig sobre el mètode de la ciència, escriu: "Contemplació, coneixement, endevinació, fe... Totes aquestes antenes amb què els éssers humans arriben a l'univers ha de ser posades a treballar conjuntament si és que hem d'acomplir la nostra difícil però important tasca." Per a Goethe, en la investigació hi ha un component d'intuïció, de màgia, quelcom d'inaferrable, que sovint defuig la simple experimentació. Hi ha el moment de la il·luminació, de l'eureka, quan les diverses percepcions de l'investigador (que tenen un origen no sols científic, sinó també literari, popular, fins i tot místic), interactuen i donen pas a la idea, a la revelació, que conduirà a la investigació.

Ho pensava mentre llegia la tesi de William Hamilton sobre el perquè de les rotundes coloracions dels arbres caducifolis durant la tardor. Bill Hamilton va proposar l'any 2000, poc abans de morir, que aquest elenc de vermells, de taronges rotunds, de grocs tènues, és conseqüència de la massiva síntesi d'antocianines, i segons aquest gran teòric de l'evolució, l'altíssima concentració d'aquesta substància durant la tardor es podria explicar com una manera de desinsectar l'arbre de pugons i deixar-lo net de paràsits per a la primavera següent. Tot i que la tesi encara és discutida, queda clar que la mirada del poeta i del científic en aquest punt és totalment dissimil: si els vermells dels arbres mou en el poeta el lirisme, en el científic promou una tesi d'asèpsia, d'esterilització, un verí mortal per

als hostes indesitjables.

Tot i això, ciència i poesia van per força unides, perquè "totes aquestes antenes han de ser posades a treballar conjuntament". Pense, per exemple, en les grues, que ocupen durant aquests mesos hivernals grans regions de les estepes peninsulars. Segons Plini el Vell, "a la nit, mentre dormen, la grua sentinella pren una pedra amb la pota que té alçada i si li cau es desperta". Aquesta apreciació del naturalista romà va tenir tant d'èxit que l'ocell figura en els codis de simbologia com a senyal de la vigilància i, per tant, com a emblema del bon cristià, sempre alerta a les temptacions del mal. Pintors com Hans Memling l'han pintat en aquesta postura estrambòtica d'una manera tan exacta, amb un coneixement naturalístic tan assenyat, que sobta que allò pugui ser una invenció. Nikolaus Episcopus, un dels més importants tipògrafs del segle XVI, també té una grua per emblema, amb una pota agafant la pedra providencial, i amb el lema, escrit en grec: "Tot resta sotmès a les lleis de la vigilància." I uns altres humanistes, com ara André Alciat, opinen que les grues volen amb pedres entre les urpes per tal d'evitar que el vent les desvie del seu rumb, o que ingereixen pedres que vomiten molt després transformades en or.

Us conte tot això perquè cada hivern, quan llisc que les grues ja ocupen la llacuna de Gallocanta, pense en aquest mite i em demane si tan sols hi ha poesia. O bé si mai es descobrirà un perquè d'aquesta reiterada associació entre les grues i els còdols. Potser les grues ingereixen més pedres que els altres ocells, i això ha donat lloc a aquesta barroca llegenda. Què sé jo. Contemplació, coneixement, endevinació, fe... L'avançar de la ciència és el resultat de tot això. Però la mítica vigilància de la grua m'és simpàtica. En efecte, tot resta sotmès a les lleis de la vigilància. I crec que, si més no, és un bon lema per a l'inici d'un any nou. Que d'això, comptat i debatut, es tractava.

“Tot resta sotmès a les lleis de la vigilància.” I crec que, si més no, és un bon lema per a l'inici d'un any nou”